

Wojciech CZERSKI

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Polska

Znajomość nowoczesnych multimedialnych środków dydaktycznych przez studentów kierunków nauczycielskich

Wstęp

„Współczesny świat wymaga nowoczesnej edukacji, dzięki której uczniowie będą mogli w pełni korzystać z praw i możliwości rozwijającego się społeczeństwa wiedzy” [Kuźmińska-Sołśnia 2009: 217]. Z tego względu dwa czynniki decydujące o nowoczesności edukacji, czyli baza dydaktyczna placówki i sami nauczyciele, powinny być odpowiednio przygotowane.

Pierwszy z czynników nie będzie tu rozpatrywany, ponieważ nie jest on tematem niniejszego opracowania.

Jeśli chodzi natomiast o drugi czynnik, czyli nauczycieli, aby dowiedzieć się, jak są oni przygotowani do korzystania z nowoczesnych multimedialnych środków dydaktycznych (NMŚD), powinno się najpierw wiedzieć, jakie wymagania są stawiane przed adeptami do tego zawodu. Rozporządzenie MNiSW z dnia 17.01.2012 r. reguluje standardy kształcenia odnośnie przygotowania do zawodu nauczyciela. W dokumencie tym czytamy między innymi, że nauczyciel „potrafi [...] wykorzystywać nowoczesne technologie do pracy dydaktycznej” [rozporządzenie 2012: 3]. Oprócz powyżej przytoczonego zapisu z dokumentu dowiadujemy się, iż nauczyciele powinni posiadać kompetencje odnośnie między innymi „edukacyjnego zastosowania mediów i technologii informacyjnej w pracy z dziećmi, czy też kształcenia u dziecka umiejętności wykorzystania komputera w celach edukacyjnych” [tamże: 11–12].

Jak widać z powyższych zapisów, dość duży nacisk kładziony jest na to, aby nauczyciel potrafił posługiwać się nowoczesnymi technologiami we wszystkich sferach edukacji. Dodatkowo zauważalne jest również, że odpowiednie przygotowanie nauczycieli w tej materii powiązane jest ściśle z „osiągnięciem zadowalających rezultatów dydaktyczno-wychowawczych poprzez zaangażowanie środków dydaktycznych, które lepiej wprowadzają ucznia w zagadnienia naukowe i procesy poznawcze” [Pytel 2008: 165].

1. Cel badawczy

Celem badań było uzyskanie odpowiedzi głównie na pytanie o to, czy studenci ostatnich lat nauki znają, a jeśli tak to jakie nowoczesne multimedialne środki dydaktyczne. Dodatkowo celem było uzyskanie odpowiedzi na pytanie:

jak studenci oceniają skuteczność tych środków oraz czy doksztalcają się oni ze znajomości tychże środków?

2. Opis próby badawczej

Badania ankietowe przeprowadzone były od grudnia 2011 do marca 2012 r. W badaniach uczestniczyli studenci ostatnich lat kierunków ze specjalnością nauczycielską. Studenci ci uczęszczają na dwie uczelnie: UMCS oraz Politechnikę Radomską.

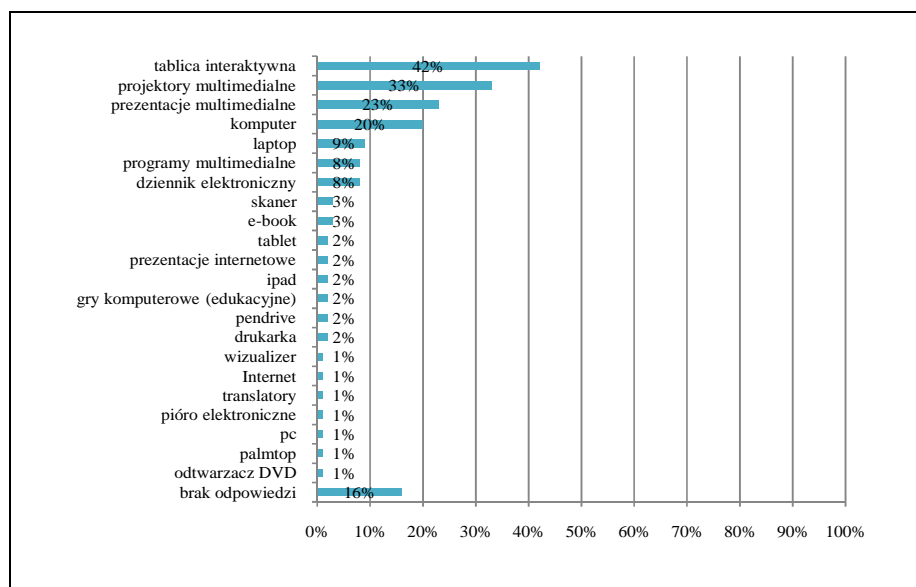
Łącznie w badaniach brało udział 186 osób. Wśród ankietowanych było 155 kobiet (83%) i 31 mężczyzn (17%). Z UMCS studenci biorący udział w badaniu uczęszczają na kierunki: Pedagogika przedszkolna III rok I° – 11%, Pedagogika przedszkolna II rok II° – 19%, Pedagogika wczesnoszkolna II rok II° – 5%. Natomiast z Politechniki Radomskiej byli to studenci z kierunków: Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna III rok I° – 29%, WF III rok I° – 10%, ETI III rok I° – 11%, Matematyka III rok I° – 4%, Pedagogiczny Kurs Kwalifikacyjny II rok – 11%.

3. Analiza wyników badań

Wśród ankietowanych studentów najczęściej wymienionym nowoczesnym multimedialnym środkiem dydaktycznym jest tablica interaktywna (42%). W dalszej kolejności studenci wymieniali: projektor multimedialny (33%), prezentację multimedialną (23%), komputer i laptopa – odpowiednio 20% i 9%. Na wykresie 1 prezentowane są wszystkie wymienione przez ankietowanych odpowiedzi.

Wykres 1

Jakie znasz nowoczesne multimedialne środki dydaktyczne?

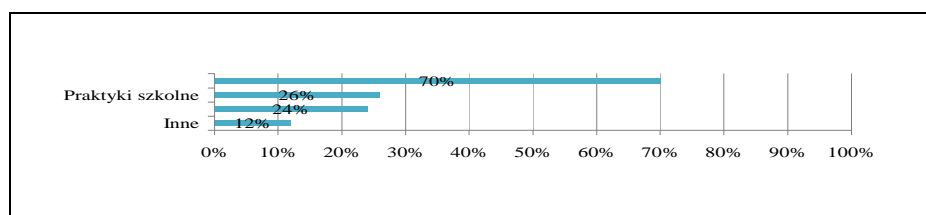
Jak widać na wykresie 1, ankietowani w głównej mierze za NMŚD uznają sprzęt elektroniczny używany w nauczaniu (zarówno ten powszechny – komputery, laptopy, projektory multimedialne – jak i jeszcze rzadko spotykany – tablice interaktywne). Natomiast jeśli chodzi o aplikacje, to głównie według badanych są to prezentacje i programy multimedialne. Zaskoczeniem może tu być chociażby uznanie przez ankietowanych dziennika elektronicznego jako środka dydaktycznego. Owszem jest to element składowy warsztatu pracy nauczyciela, jednakże nie jest to środek dydaktyczny. Dziennik elektroniczny natomiast jest tylko wersją elektroniczną prowadzonej przez nauczyciela dokumentacji przebiegu procesu nauczania.

Niepokojący natomiast jest fakt, iż jest tak dużo osób, które nie wymieniły żadnego środka dydaktycznego (16%). Ta liczba studentów powinna być sygnałem dla nauczycieli akademickich, aby zwiększyć uwagę i nacisk na poznanie przez studentów tego rodzaju środków dydaktycznych na prowadzonych przez siebie zajęciach.

Kolejne pytanie jest ściśle powiązane z poprzednim. Ankietowani, którzy wymienili w poprzednim pytaniu znane im NMŚD, w tym pytaniu mieli zaznaczyć, gdzie poznali te środki dydaktyczne. 70% tych ankietowanych wskazało zajęcia na uczelni jako miejsce, gdzie zapoznali się z wymienionymi przez siebie środkami. Na wykresie 2 przedstawione są wszystkie odpowiedzi na to pytanie udzielone przez ankietowanych.

Wykres 2

Gdzie poznałeś wymienione przez siebie nowoczesne multimedialne środki dydaktyczne?

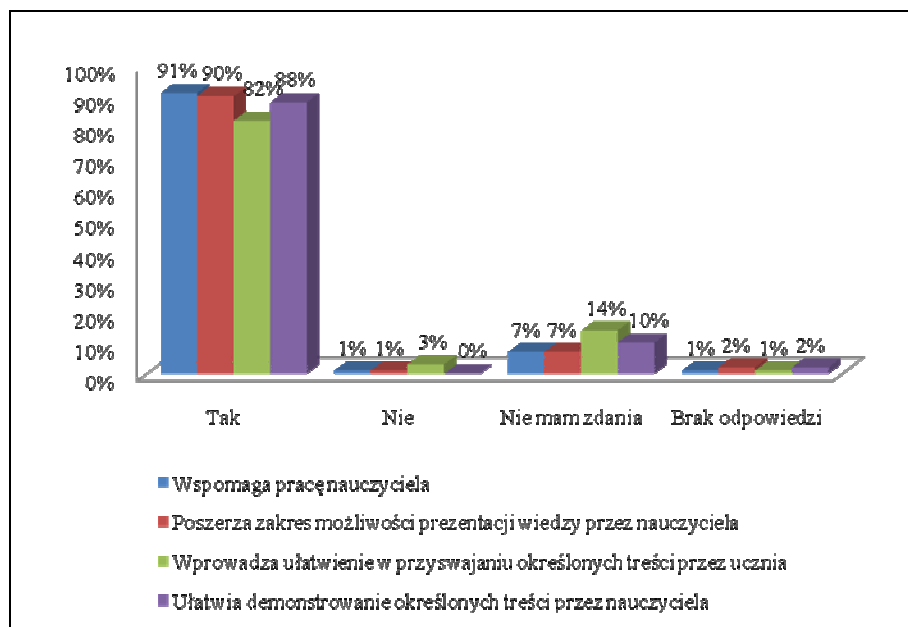
Jak wynika z wykresu 2, zajęcia na uczelni były dla ankietowanych najczęstszym źródłem informacji na temat rodzajów i sposobu pracy z nowoczesnymi środkami dydaktycznymi. Nie mniej znaczące w procesie kształcenia przyszłych nauczycieli była ich styczność z tego rodzaju narzędziami na praktykach szkolnych (26%). Spora część badanych stanowiąca 24% ogółu z wymienionymi przez siebie środkami miała styczność samemu, ucząc się na wcześniejszych etapach edukacji.

Jako inne sposoby zapoznania się z tego rodzaju narzędziami pracy nauczyciela studenci najczęściej wskazywali Internet oraz szkolenia specjalistyczne.

W kolejnym pytaniu ankietowani mieli za zadanie określić swój stosunek do czterech zdań, odnoszących się do stosowania omawianych środków dydaktycznych w nauczaniu. Wykres 3 prezentuje wyniki, które zostały zaznaczone przez ankietowanych.

Wykres 3

Czy stosowanie nowoczesnych multimedialnych środków dydaktycznych...?

Z danych zaprezentowanych na wykresie 3 wnioskować można, iż większość badanych potrafi poprawnie ocenić zastosowanie NMŚD w procesie edukacji. Patrząc na odpowiedzi twierdzące, widać, iż nawet osoby, które nie wymieniły żadnych środków dydaktycznych, potrafią trafnie ocenić ich rolę w procesie edukacji i pracy samego nauczyciela.

Za niezadowolającą można by uznać liczbę odpowiedzi: „nie mam zdania” sięgających w jednym przypadku nawet 14%. Wskazywać to może chociażby na to, że mimo iż studenci mogą znać środki dydaktyczne, to jednak nie bardzo orientują się, jak one wpływają na proces dydaktyczny oraz pracę nauczyciela.

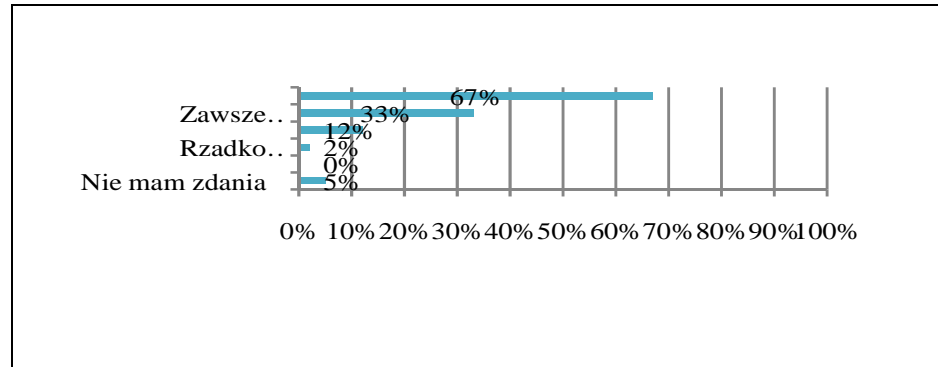
Kolejne pytanie miało na celu sprawdzenie, jak studenci oceniają efektywność stosowania omawianych tu środków dydaktycznych. Wykres 4 prezentuje otrzymane odpowiedzi.

Jak wynika z wykresu 4, ankietowani najczęściej zaznaczali, że multimedialne środki dydaktyczne podnoszą efektywność nauczania „jeśli są odpowied-

nie dostosowane do grupy uczniowskiej” (67%). Jest to w pewien sposób zbieżne z twierdzeniem, iż „środki dydaktyczne jako nośniki i źródło bodźców rozwojowych powinny być dostosowane zgodnie z zasadą indywidualizacji do możliwości i potrzeb uczniów” [Grzesik 2012].

Wykres 4

Czy stosowanie nowoczesnych multimedialnych środków dydaktycznych...?

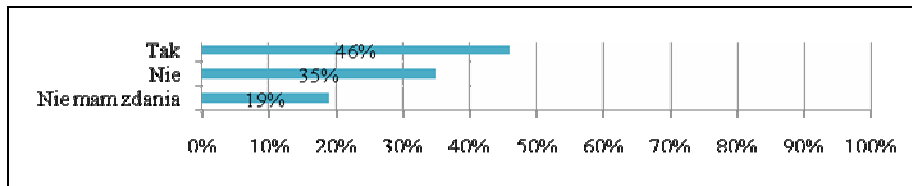
Drugą najczęściej udzielaną odpowiedzią jest, że środki dydaktyczne „zawsze podnoszą efektywność nauczania” (33%). Pogląd ten mimo iż często przekazywany studentom na zajęciach, nie do końca jest poprawny. Głównie ze względu na to, iż jeśli zastosujemy środek dydaktyczny, który będzie zbyt trudny dla uczniów, nie podniesie on efektywności na zajęciach. Przykładem może tu być komputerowa gra dydaktyczna przeznaczona dla gimnazjum, jednak wykorzystana na lekcjach w klasach I–III podstawówki.

Patrząc na liczbę udzielonych na to pytanie odpowiedzi, która jest większa od 100%, należy się zastanowić, jaka jest tego przyczyna. Najpierw jednak wymienić należy, jakie odpowiedzi zaznaczali ankietowani, którzy wybierali najpierw odpowiedź: „jeśli są odpowiednio dostosowane do grupy uczniowskiej”. Część z tych osób dodatkowo zazaczyła: „zawsze podnoszą efektywność nauczania”. Natomiast pozostali jako dodatkową wybierali: „są niezbędne w przekazywaniu wiedzy przez nauczyciela”. Takie niezdecydowanie ankietowanych może wskazywać na ich niepełną wiedzę na temat środków dydaktycznych i ich funkcjonowania w procesie edukacji.

Kolejne pytanie postawione studentom odnosiło się do pogłębiania przez nich wiedzy z zakresu NMŚD. Ankietowani mieli tu do wyboru jedną z trzech odpowiedzi. Wykres 5 prezentuje wyniki uzyskane z ankiety.

Wykres 5

Czy pogłębiasz swoją wiedzę z zakresu nowoczesnych multimedialnych środków dydaktycznych?

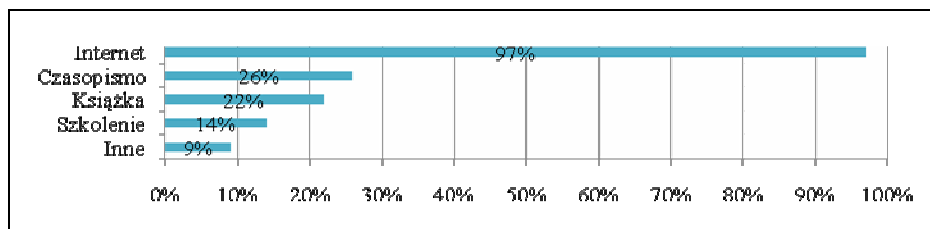
Prawie połowa ankietowanych (46%) na to pytanie odpowiedziała twierdząco. Jednakże przy założeniu, że pozostałe odpowiedzi uzna się za negatywne, to ponad połowa badanych nie pogłębia swojej wiedzy z zakresu nowoczesnych multimedialnych środków dydaktycznych.

Patrząc na tak dużą liczbę negatywnych odpowiedzi, można dojść do wniosku, że ci studenci uznają, iż nabyli już wystarczającą wiedzę odnośnie omawianych środków dydaktycznych. Drugim powodem tak dużej liczby negatywnych odpowiedzi może być to, że nie wiążą oni przyszłości ze swoim wykształceniem, czyli według ich oceny, wiedza ta będzie im w przyszłości zbędna.

Ostatnie pytanie, jakie zostało postawione ankietowanym: Z jakich źródeł korzystasz, poszerzając swoją wiedzę z zakresu nowoczesnych multimedialnych środków dydaktycznych? Na to pytanie odpowiedzieli tylko ci badani, którzy na poprzednie pytanie udzielili pozytywnej odpowiedzi (86 osób). Wykres 6 przedstawia wszystkie udzielone na to pytanie odpowiedzi.

Wykres 6

Czy pogłębiasz swoją wiedzę z zakresu nowoczesnych multimedialnych środków dydaktycznych?

Jak widać, najczęściej wybieranym źródłem informacji przez ankietowanych jest Internet i jego zasoby (97%). Z jednej strony jest to dobre źródło, ponieważ bardzo często aktualizowane. Natomiast korzystanie z sieciowych zasobów niesie za sobą i negatywne skutki. Często można napotkać nieprawdziwe lub błędne informacje, aby je wyłapać, trzeba porównywać je z tradycyjnymi formami

przekazu informacji. Niepoprawność informacji znajdujących się w sieci Internet spowodowana jest głównie przez to, że każdy jej użytkownik może dołożyć coś od siebie, a ze względu na pewnego rodzaju brak kontroli nad tym nigdy nie ma pewności, czy umieszczone informacje są prawdziwe.

Na dalszych miejscach plasują się bardziej tradycyjne źródła pozyskiwania wiedzy, czyli czasopisma (26%) i książki (22%). Tego typu źródła informacji są z jednej strony bardziej pewne (głównie z powodu nadzoru redakcyjnego i recenzentów, którzy czuwają nad poprawnością treści). Jednak z drugiej strony, są one często mało aktualne. Nieaktualność treści zawartych w tych źródłach związana jest z długotrwałym procesem edytorskim i wydawniczym.

Na końcu ankietowani podawali jako źródła zdobywania dodatkowych informacji: szkolenia (14%) oraz jako inne (9%) – rozmowy z innymi osobami.

Wnioski

Dokonana analiza pokazuje, że z jednej strony studenci w dużej mierze znają nowoczesne multimedialne środki dydaktyczne i potrafią wymienić ich konkretne przykłady. Głównie poznali je na zajęciach na uczelni bądź też podczas praktyk szkolnych (czyli nadal podczas toku studiów). Jednakże z drugiej strony, w momencie gdy należało wskazać wartość tych środków dla procesu edukacji, to już nie było tak dobrze. Duża liczba ankietowanych błędnie postrzega efektywność NMŚD. Ponad połowa studentów nie pogłębia swojej wiedzy z omawianego zakresu, co spowodowane może być chociażby faktem, że nie wiążą oni przyszłości z tym zawodem (jak to już zostało wspomniane wcześniej).

Z tego też względu po pierwsze, podczas zajęć na uczelni większą uwagę należy poświęcić zagadnieniu NMŚD i ich wpływu na efektywność nauczania. Po drugie, studia o kierunkach nauczycielskich powinny uczyć i równocześnie bardziej zachęcać do samodzielnego pogłębiania wiedzy na temat tychże środków przez studentów (przyszłych nauczycieli).

Literatura

- Grzesik D., *Wpływ środków dydaktycznych na zwiększenie efektywności oddziaływań pedagogicznych na lekcjach WF*; <http://sod.ids.czest.pl/> - data dostępu 29 kwietnia 2012 r.
- Kuźmińska-Sołśnia B. (2009), *Nowoczesne narzędzia informatyczne istotnym wsparciem edukacji XXI wieku* [w:] *Informatyka w dobie XXI wieku. Technologie informatyczne w nauce, technice i edukacji*, red. A. Jastriebow, Radom.
- Pytel K. (2008), *Rola narzędzi informatycznych oraz technik e-learningu w procesie nauczania w opinii nauczycieli wybranych szkół podstawowych i gimnazjów* [w:] *Technika – Informatyka – Edukacja. Teoretyczne i praktyczne problemy edukacji informatycznej*, red. W. Walat, Rzeszów.
- Rozporządzenie MNiSW z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (DzU nr 25 z 6 lutego 2012 r., poz. 131).

Streszczenie

Artykuł porusza kwestie znajomości przez studentów kierunków nauczycielskich zagadnienia nowoczesnych multimedialnych środków dydaktycznych. Prezentowane tu wyniki badań ankietowych pokazują obraz studenta (przyszłego nauczyciela) i jego wiedzy z zakresu tego rodzaju środków dydaktycznych.

Słowa kluczowe: środki dydaktyczne, kształcenie, standardy kształcenia, efektywność nauczania.

Knowledge of modern multimedia teaching aids by students orientation of teaching qualifications**Abstract**

The article has issues of knowledge by students orientation of teaching qualifications issues of modern multimedia teaching aids. Presented here the results of the survey shows a picture of the student (future teachers) and his knowledge of this kind of teaching.

Key words: teaching aids, training, educational standards, teaching effectiveness.